

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 24 listopada 2017 r.

Adam Bodnar

VII.7037.110.2017.KD

Pani

Anna Zalewska

Minister Edukacji Narodowej

Rzecznik Praw Obywatelskich, stojąc na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP oraz w innych aktach normatywnych, z uwagą śledzi sytuację związaną ze zmianami w zakresie organizacji i funkcjonowania systemu oświaty, które mogą wpływać na realizację prawa do nauki, wyrażonego w art. 70 Konstytucji RP. W związku z tym Rzecznik występował do Pani Minister w sprawie reformy systemu oświaty, kierując m.in. wystąpienia generalne w dniu 10 listopada 2016 r. (VII.7037.98.2016) oraz w dniu 26 czerwca 2017 r. (VII.7037.77.2017).

Uchwalenie w dniu 14 grudnia 2016 r. ustaw: *Prawa oświatowego* (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 ze zm.) oraz *Przepisów wprowadzających ustawę – Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r. poz. 60 ze zm.) spowodowało, że niepokój uczniów, rodziców, nauczycieli i ekspertów budzą nie tylko ogólne założenia reformy, ale także kwestie szczegółowe z nią związane.

Na podstawie doniesień medialnych¹ oraz w związku z licznymi skargami wpływającymi do Rzecznika Praw Obywatelskich od momentu wejścia w życie reformy

¹ Zob. m.in. artykuł: J. Suchecka we współpracy z: M. Zubik, A. Dobiegała, M. Warchała, O. Szpunar, T. Nyczka, *Czego nie mówi minister Zalewska o reformie edukacji? Lekcje w kontenerze i szkołokrążcy*, na portalu: wyborcza.pl,

systemu oświaty, przygotowanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, **Rzecznik uzyskał szereg informacji dotyczących jej negatywnych skutków w szczególności dla uczniów szkół podstawowych.**

Zgodnie z wprowadzonymi zmianami, z dniem 1 września 2017 r. zlikwidowane zostały klasy I, a w latach następnych zlikwidowane zostaną kolejne klasy dotychczasowego gimnazjum. A zatem dzieci, które ukończyły w roku szkolnym 2016/2017 klasę VI szkoły podstawowej stały się uczniami VII, a następnie staną się uczniami VIII klasy szkoły podstawowej. Natomiast w roku szkolnym 2018/2019 ostatni rocznik dzieci klas III ukończy gimnazjum.

Głównym efektem wynikającym z wprowadzanych zmian w prawie jest zatem zwiększenie się liczby dzieci w szkołach podstawowych. **Dołączenie klas VII do dotychczasowych sześcioklasowych szkół podstawowych, przy jednoczesnym przeprowadzaniu naboru do klas I, w większości szkół prowadzi do przepełnienia budynków szkół i pogorszenia warunków nauczania.**

Organy samorządu terytorialnego, mając powyższe na uwadze, decydowały się zatem na przenoszenie uczniów szkół podstawowych do budynków gimnazjum, co spotykało się ze sprzeciwem rodziców, którzy dobrowolnie nie chcieli wyrazić zgody na tak radykalne dla ich dzieci zmiany. Często bowiem konsekwencją przeniesienia uczniów szkoły podstawowej do budynku gimnazjum jest rozdzielenie rodzeństwa, czy też uczęszczanie obok małych dzieci, nastolatków z gimnazjum. Nierzadko też uczniowie nie mieszczący się w budynku szkoły, uczą się w ustawionych przed nim kontenerach bądź muszą przemieszczać się między oddalonymi od siebie budynkami szkoły, by dotrzeć do budynku gimnazjum, gdzie ulokowane są np. pracownie fizyczne i chemiczne. Część szkół bowiem nadal nie jest wyposażona w pracownie przedmiotowe, brakuje sal gimnastycznych, infrastruktury technicznej, czy też odpowiednich sanitariów. Sygnalizowane są także przypadki prowadzenia zajęć wychowania fizycznego na korytarzach szkolnych bądź noszenia ze sobą na każde zajęcia ławki i krzesła, gdyż w części sal nadal brakuje odpowiednio przystosowanych miejsc dla uczniów. W niektórych

dnia 27 września 2017 r.; M. Glanc, *Skutki reformy edukacji w Poznaniu. Wysokie koszty, absurdy i zwolnienia*, na portalu: poznan.onet.pl, dnia 6 września 2017 r.

szkołach uczniowie nadal nie posiadają własnych szafek szkolnych, w których mogliby zostawiać podręczniki oraz przybory szkolne, dlatego też zmuszeni są nosić je ze sobą w tornistrach szkolnych.

Rodzice, skarżą się również na problemy ze zbyt wczesnym rozpoczynaniem zajęć bądź ze zbyt późnym ich zakończeniem. Rzecznik powziął także informację o tym, że pojawiały się propozycje ze strony dyrekcji w jednej ze szkół podstawowych, aby zajęcia wychowania fizycznego odbywały się w weekendy. Często pojawiają się też propozycje wprowadzenia nauki w systemie zmianowym.

Należy zauważyć również, że niektóre szkoły podstawowe zmagają się z innym problemem. Istnieją bowiem szkoły podstawowe, do których nie uczęszczają nowi uczniowie bądź uczęszcza do nich tylko kilkunastu uczniów. Istnieje zatem duże prawdopodobieństwo, że takie szkoły zostaną w przyszłości zlikwidowane.

Problemem, równie istotnym, sygnalizowanym Rzecznikowi przez rodziców uczniów, jest nieodpowiednie skonstruowanie szkolnego planu nauczania dla klas VII. Rodzice zwracają uwagę na ogromną ilość sprawdzianów i kartkówek w trakcie zaledwie jednego tygodnia, a także ogromną ilość materiału do samodzielnego uczenia się w domu. Nadmiar obowiązków, zdaniem rodziców uczniów klas VII może wywołać negatywne konsekwencje zarówno dla dalszego rozwoju edukacyjnego dziecka, jak i dla życia rodzinnego.

Słusznie wydaje się, że problemy wskazane w niniejszym piśmie mogą wpływać negatywnie na realizację prawa do nauki, wyrażonego w art. 70 Konstytucji RP. Jednocześnie Rzecznik zwraca uwagę na to, że istnieje duże prawdopodobieństwo, iż nieuniknioną konsekwencją pogorszenia się warunków do nauki w placówkach publicznych będzie decyzja większości lepiej sytuowanych rodziców o przeniesieniu dziecka/dzieci do placówki prywatnej. Rodzice mając na uwadze fakt, że uczeń ma w szkole prywatnej większe szanse na kontynuację nauki w renomowanym liceum aniżeli w szkole publicznej z niewystarczającymi warunkami do nauki, będą skłonni ponosić dodatkowe koszty kształcenia dziecka. Niewykluczone zatem, że wdrażana zmiana w systemie oświaty

może przyczynić się do pogłębienia obecnie już istniejących problemów społecznych, w tym do wykluczenia społecznego dzieci mniej zamożnych rodziców.

Mając na względzie powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r., poz. 958), **zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą z zajęcie stanowiska w niniejszej sprawie i przedstawienie wyjaśnień, w tym wskazanie jak Ministerstwo Edukacji Narodowej zamierza rozwiązać wskazane wyżej kwestie.**

[Adam Bodnar]